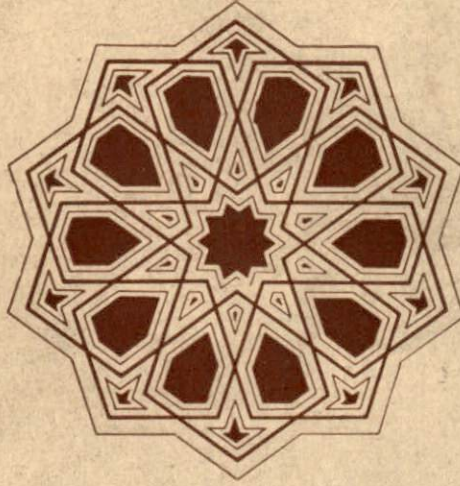

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ TARAFINDAN
ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR

II—III

1952

ANKARA 1952 — YENİ MATBAA

YIL: 1952

SAYI : 2-3

M. ZEKİ ORAL
KİTAPLIĞI

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ TARAFINDAN
ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR,

Bu eser
MEHMET ZEKİ ORAL'ın
A. Ü. ilâhiyat Fakültesine
armağanıdır

ANKARA 1952 — YENİ MATBAA

İ Ç İ N D E K İ L E R

- İslâm Akaid Sisteminde Gelişmeler ve
İmam-ı Âzam Ebu Hanife *Prof. Yusuf Ziya Yörükân*
- Aile Hukuku *Ord. Prof. Sabri Şakir Ansay*
- Kur'an'ın Ana Dilimize Çevrilmesi *Prof. İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu*
- Çifte Minare *Prof. Suut Kemal Yetkin*
- Farsça Yazılmış Pratik "Mekanik" Kitabı
Hakkında Not *Prof. Celâl Saraç*
- Fütüvvet-Ahi Müessesesinin Menşei Me-
selesi *Doç. Dr. Neşet Çağatay*
- Nakiş Tarihi Vesikaları *Rıfkı Melûl Meriç*
- Türk Kitap Kapları Asır XV-XX *Kemal Çiğ*
- Sigetvarnameler *Hüseyin G. Yurdaydın*
- Tahlil ve Tenkitler :**
- Bir Fetva münasebetiyle *Prof. Yusuf Ziya Yörükân*

KUR'AN'IN ANA DİLİMİZE ÇEVİRİLMESİ

KUR'AN NEDİR

PROF. ISMAYIL HAKKI BALTACIOĞLU

Kur'an'ı bilen, kafası işliyen her insan bu soruyu kendi kendine sormuştur. Bir şeyin ne olduğunu anlayabilmek için önce o şeyin bütün temelli karakterlerinin öğrenilmesi gerekir. Bilginin bu tür-lüsü ise felsefeli bir incelemeden sonra elde edilebilir. Bu tüm bilgi elde edilinceye kadar *Kur'an*'ın birkaç karakterini olsun meydana koymak yine de işe yarıyacaktır. İşte bence *Kur'an*'ın dört temelli karakteri şun-lardır:

1 — *Kur'an* onun Tanrı buyruğu olduğunu kabul etmiyen insanları da şaşkırtacak kadar ulu bir eserdir.

2 — *Kur'an* akla en büyük bir yeri veren eserdir.

3 — *Kur'an* belgeleri hep susturucu, inandırıcıdır.

4 — *Kur'an* nesir, nazım diye kesinleştirilemeyecek kadar türü ken-dine özgü bir güzellik anıttır.

Kur'an düşünenler için bir düşünce anıtı, içi olanlar için bir coş-kunluk ırmağı, yapıcılar için bir erk kaynağıdır. Böyle olması da tabii-dir. Çünkü *Kur'an* medeniyet kesimleri birbirine eşit olmıyan, düşünüs, anlayış bakımından ayrı olan türlü ırklara, türlü kültür ve gelenekle-re bağlı milyonlarca insanın kutsal kitabıdır; yüzlerce yıldanberi de var-lığından, gönülleri birleştirici gücünden hiç bir şey kaybetmiyerek, bu-güne dek ayakta duran ulu bir din anıttır. Dinsiz, dinsizliği kendine yolak edinmiş insanlar bile *Kur'an*'da sosyal soydan birtakım gerçekle-rin var olduğunu kabul edeceklerdir. Bu insanlar bile bu ulu din kitabı-nın ona inananların hayatında yüksek bir görevi olduğunu düşünmek ist-iyeceklerdir.

Kur'an'ı dilimize niçin çevirmeli?

Din kitabımız olan *Kur'an*'ı dilimize çevirmeli mi, çevirmemeli mi diye bir tartışma konusu olamaz. Şunun için ki eğer *Kur'an* dilimize çev-rilemezse biz onu anlayamayız. Çünkü yazılı eserleri iyice anlamak için yararlanabileceğimiz tek araç bu dildir. *Kur'an*'ın başka bir dile çevrile-miyeceği üzerindeki düşüncenin doğru bir düşünce değil, yanlış bir dü-şünce, bir sanakadan ibaret olduğunu tekrar meydana koyalım:

1 — *Kur'an*'ın Arapça olması Araplar içinde yaşayan bir peygam-berle gönderilmiş olduğundandır.

2 — *Kur'an* Türkler arasında yaşayan bir peygambere gönderilmiş olsaydı o zaman Türkçe olarak gönderilmiş olacaktı.

3 — *Kur'an* başka bir dile çevrilemezse başka bir usuls onu anlıyamaz. Tanrı Buyruğu bütün insanlar yönünden anlaşılacak için gönderilmiştir.

4 — *Kur'an*'ın başka dillere çevrilmesini doğruluyacak olan bir takım belgeler dahi var olduğunu unutmamalıdır.

5 — *Kur'an*'ın başka dillere çevrilemeyeceği direntisi Arapçayı bir menfaat konusu olarak sömürmek isteyen bir insan öbeğinin uydurmasıdır.

Kur'an'ı Türkçeye çevirmeğe bizi zorlayan sebep din kitabımızı anlama hakkından ibaret değildir. Bu işi zorlayan sebeplerden biri de uluslaşmadır. Tarihin gösterdiği gerçek şudur: her yerde uluslaşma dediğimiz olay din kitabının ana dile çevrilmesiyle başlıyor. Ulusallık olayı ulusun din kitabını kendi diliyle düşünmesinden ayrılamıyor. Nitekim Rönesans devrimi uluslararası bir dinin anadillere çevrilmesiyle karakterlenmektedir. İşte Avrupa uluslarının Rönesansında görüldüğü gibi eğer din kitabımız olan *Kur'an*'ı anadilimize çevirecek olursak şu sonuçlar meydana gelecektir:

1 — Ana dilimiz Arapçanın geleneklerine aşılınıp yozlaşmaktan kurtulacaktır.

2 — Türkler kendi dillerini Arapçadan aşağı görmekten kurtulacaklardır.

Kur'anı Türkçeye nasıl çevirmeli

Başarılı bir çevirmede belli başlı şu üç nitelik bulunur:

1 — Doğruluk.

2 — Eserin karakterine uygunluk.

3 — *Kur'an* çevirmelerinde haklı olarak bir şart üzerinde daha durmak isterim. *Kur'an* çevirmelerinin çoğunun dili okunamayacak kadar çetrefil, değişik, tutuk bir dildir.

Kur'an anadile çevrilmelidir. Ben "anadil" diyerek on üçüncü, on dördüncü yüzyıllarda çok güzel örneklerini gördüğümüz gelenekli Türkçeyi anlıyorum. Anadil diyerek *Mevlit*, Yunus Emre dilini anlıyorum. *Kur'an* çeviricileri bu anadili kullanamadıkları için yoz bir dil kullanmışlardır. *Kur'an*'ın "Türkçe"ye değil, anadile, gelenekli halk diline çevrilmesi gerektir.

Bu üç noktayı hiç gözden kaçırmıyan bütün anlamıyla objektif kalan bir insan şimdiye kadar yapılmış olan *Kur'an* çevirmelerini inceleyecek olursa şu korkunç gerçeklerle karşılaşacaktır:

1 — En eskilerinden en yenilerine kadar bütün *Kur'an* çevirmelerinde uyarısızlıklar, aykırılıklar, yanlışlar vardır.

2 — Hemen bütün *Kur'an* çevirmelerinde kullanılan dil anadilimiz olmadığı gibi Osmanlıca da değildir. Bu dil Arapça karşısında Türk aydınlarının duyduğu aşağılık duygusunun etkisiyle Arap kelimeleri kullanılarak hem de Arap sentaksına özenerek uydurulan sayrı bir dildir.

Kelime yanlışları

Önce bir örnek vereyim: *Bakare* bölümünde şu belge vardır: *Ellezi ceale leküm-ül arde firāşen vessemāe binaen*. Şimdi İbrahim Hilmi kütaphanesinin bastığı ve üzerinde "bir heyeti ilmiye tarafından tercüme edilmiş ve fâzıl-ı muhterem İzmirli İsmail Hakkı Bey merhum tarafından kâmilan tashih olunduktan sonra taholunmuştur" diye bir kayıt da bulunan *Türkçe Kur'an* adlı eserde, yukardaki belgenin çevirmesi şudur: "O Allahü Tealâ ki yeri sizin için yatak kıldı ve göğü onun üzerine kubbe yaptı." Bu çevirme korkunç derecede yanlıştır. Çünkü buradaki "firāş" kelimesi Osmanlıcadaki "Yatak, şilte" anlamlarından ayrı olarak, Arapçadaki "makar" ve öztürkçedeki "eğlek" anlamındadır. Demek oluyor ki ne tercüme heyeti ne de rahmetli İzmirli bunun farkına varamamışlardır.

Yanlış yapmak cesareti bununla da kalmıyor. *Kur'an*'ı Türkçeleştirmek işinde o kadar başarılar göstermiş olan ramhetli Ömer Rıza Doğrul da bu yanlıtı sonuna kadar götürüyor. *Tanrı Buyruğu Kur'anı Kerim Tercüme ve Tefsiri* adlı eserinde yukardaki belgeyi şöyle tercüme ve tefsir etmiş: "O Tanrınız ki yeryüzünü sizin ikamet ve istirahatiniz için döşek yaptı, gökü kubbe gibi gerdi". Bu ikamet ve istirahati, herhalde "döşek" ten çıkarmış olacak. Ya "kubbe gibi gerdi" sözü nereden çıkıyor?

Kur'an'ı çevirenlerin çoğu, metindeki Arapça kelimelerin Türkçede, olduğu gibi, Arapçadaki anlamıyla kullanmışlardır. Meselâ Elmalılı Hamdi Efendi *Mâlikî Yevmiddin* sözünü din günün mâlikî diye çevirmiştir. Bu belgede çevrilen yalnız cümledir, kelimeler Arapça olarak bırakılmıştır! "Din günü" ne demektir? Bir Türk —yüksek öğrenim almış olsa dahi— bundan ne anlar? Sonra "günün mâlikî" ne demektir? Bu çevirmeye Türkçe denilebilir mi? Burada "din günü" Arapçadaki anlamıyla "Hesap günü, sorgu günü, yanut günü" demektir. Sonra buradaki "Mâlik" Osmanlıcada kullandığı gibi mülkün sahibi demek olmayıp, Arapçada "melik, melike, padişah" anlamlarına gelen "mâlik" dir. Öyleyse Türkçede buna "mâlik, sahip" demeyip tam karşılığı olan "ege" demek yerinde olacaktır.

Türk ve İslâm Eserleri Müzesinde bulunan 20 numaralı ve üçyüz yıllık olduğu kestirilen *Kur'an* çevirmesinde bu belge doğru olarak şöyle karşılanmıştır: "Kıyamet gününün padişahı".

Kur'an'daki Arapça kelimelerle Osmanlıcadaki anlamlarını vererek çevirme yanlışlığına bir örnek daha veriyorum: *Enfal* bölümünün 28'inci belgesi şudur: *Va'lemû ennema emvalüküm ve evlâdüküm fitnetün ve ennallahe indehu ecrün azim*.

İşte belgenin üç ayrı çevrilmesi:

“Bilin ki emvâl ve evlâdınız size fitnedir.” (*Tefsir-ül-Mevahip*).

“Biliniz ki emvâliniz ve evlâdınız (sizi günaha sevkeder) fitnedir.” (*Türkçe Mushafı Şerif*).

“Ve iyi bilin ki mallarınız, evlâtlarınız bir fitneden ibarettir.” (*Kur’an Dili*).

Buradaki “Fitne” sözü Osmanlıcadaki “arabozma, karıştırma, azdırma” anlamına gelen “fitne” değil, Arapçada deneme, sınama” anlamına gelen “fitne” dir. Bu belgede Tanrı malların ve çocukların kulları sınamak için verildiğini söylüyor.

Kur’an çevirmelerinde kelimelerle ilintili olan yanlışların kaynağının ne olduğu görülüyor. Çeviriciler, hattâ tefsirciler *Kur’an*’da geçen Arapça kelimelere *Kur’an*’daki —yani Arapçadaki— anlamlarını verecek yerde, Osmanlıcadaki anlamlarını vermişlerdir! Bu yanıtlardan dolayı *Kur’an*’ın birçok belgeleri anlaşılmasız olmuştur.

Türkçe bozukluğu

Kur’an çevirmelerinde göze çarpan bozukluklardan biri de Türkçe bozukluğudur. Arap dili ile Türk dilinin karışmasından ne Arapça ne de Osmanlıca olmayan sayrı bir dil meydana gelmiştir. İşte örnekleri:

*Türkçe Mushafı Şerif*ten:

“Ehli karyenin halini mesel olarak zarbet” (S. 534)

“Zarar irad ederse...” (S. 535).

“Anların şefaati benden bir şey defetmez.” (S. 535).

“Onu istihza ederlerdi” (S. 535).

“Onlara rablerinin âyetlerinden bir kelime gelmedi ki illâ ondan iraz ile yüzçevirdiler.” (S. 536).

Elmalılı Hamdi Efendi’nin *Kur’an Dilinden*:

“İzzet verdik ve...” (S.4014).

“Kader irade buyurursa...” (S. 4015).

“Ey!... ne hasret o kullara ki kendilerine her gelen resul ile mutlaka istihza ediyorlardı.” (S. 4015).

“Kaynaklar akıttık...” (S. 4023).

“Ona miktarlar biçmişizdir” (S. 4023).

“Mezruk kıldığı...” (S. 4024).

“Şuğl içinde...” (S. 4035).

1926 da Kitaphane-i İslâm sahibi İbrahim Hilmi ve Şark ve Maarif Kütüphaneleri tarafından yayınlanan *Kur’an* tercümelerinde *Fatiha* bölümünün 5 inci belgesi şöyle çevrilmiştir: “Bizi doğru yola hidayet buyur.” “Yola hidayet buyurmak” Türkçe midir?

Anlama yanlışları

Belgelere doğru anlam verememekten ileri gelen yanlışlar da vardır. Bir iki örnek veriyorum:

“Ve anlara, o karye sahiplerini temsil getir, o dem ki ona gönderilen resuller varmıştı” (*Kur'an Dili*, S. 4014).

Belgenin doğru çevrilmesi şöyle olacaktır:

“Kendilerine gönderilenler geldikleri günkü il kişilerini anlara örnek olarak göster.”

Yine aynı eserden:

“Bir selâm, rahîm bir rabdan kelâm” (S. 4035).

Bu belgenin doğru çevrilmesi şöyle olacaktır: “Bağışlayıcı Tanrı'dan doğrudan doğruya esenleme.”

Türkçe Mushaf-ı Şerif'ten:

Meyvalarından ve meyvalardan elleriyle yaptıkları şeyler (S.535.)

Bu belgenin doğru çevrilmesi şöyle olacaktır: “Yemişlerinden ye-sinler diye. Bunlar kendi ellerinden çıkmış değildir.”

“Tenziyh yaradan süphane bütün çiftleri, hepsini, arzın bütün bitirdiklerimden ve kendi nefislerinden ve daha bilmiyecekleri neler nelerden”. (*Kur'an Dili* 4023.)

Bu belgenin doğru çevrilmesi şöyle olabilir: “Arıtlama o varlığa ki yerin bitirdiklerini, kendilerinden olanları, daha bilmediklerini de hep çift olarak yarattı.”

Sentaks bozuklukları

Kur'an çevirmelerinde sentaks bozuklukları da vardır. Bir iki örnek veriyorum:

“Ne güneş kendine aya çatması yaraşır, ne de gece gündüzü geçer.” (*Kur'an Dili*, S. 4024.)

“Ancak tarafımdan bir rahmet ve bir zamana kadar yaşamak için başka.” (*Kur'an Dili*, S. 4024.)

Türkçe Kur'an-ı Kerim'den:

“O kâffeî mahlûkata âlimdir” (S. 539).

“Eğer rahman bana bir zarar irade etse onların şefaati benden bir şey defetmez”. (S. 535.)

Gereksiz katmalar

Türkçe *Kur'an* tercümelerinin çoğunda gördüğüm acıklı bir gerçek de şudur: Türkçe *Kur'an* çevirmelerinin çoğu *Kur'an*'ın metninden kaygısızca ayrılmışlardır. Bu çevirmelerde gereksiz katmalar ve eklemeler vardır. Birkaç örnek veriyorum:

Kitaphane-i İslâm tarafından yayımlanan *Kur'an Tercümesi*'nde *Fatiha* bölümünün 3'üncü belgesi şöyle çevrilmiştir:

“Bütün mahlûkat ve bilhassa müminler hakkında afvü ihсан ve merhamet sahibidir.”

“Bilhassa müminler” sözü katmadır, metinde yoktur.

Elmalılı Hamdi Efendi'nin tefsirinde *Fatiha* bölümünün 6' ncı belgesi şöyle çevrilmiştir:

"O kendilerine in'am ettiğin mesutların yoluna".

Tanrının in'am ettiği insanlar elbette mesutturlar. Ancak, bu "mes'ut" sözü *Kur'an*'ın metninde yoktur.

Kur'an'ı çevirenlerden bir kısmı da akla gelmeyen katmalar yapmışlardır. Aşağıdaki örneği *Kur'an Dili*'nden alıyorum:

"Doğrusu dediler" : biz sizinle teşe'üm ettik, yemin ederiz ki vazgeçmezseniz sizi hiç tanımadan recmederiz" (S. 4014.)

Burada "yemin ederiz ki" sözü ile "hiç tanımadan" sözü *Kur'an* metninde yoktur, katmadır, *Kur'an*'ın metni böyle bir açıklamaya elverişli de değildir.

Bazı çevirmelerdeki saygısızlık

Çevirmelerin bir kısmında da ancak senli benli konuşmalarda kullanılabilecek olan, Tanrı buyruğunda yer almaması gereken kelimelere de rastlanmaktadır:

"Cennetler yaptık, hurma bahçeleri, üzüm bağları, neler!" (*Kur'an Dili* S. 4023.)

"Ve onlarca müsavidir: ha inzar etmişsin kendilerini ha etmemişsin; inanmazlar" (*Kur'an Dili* S. 4006).

Kur'an niçin öz Türkçeye çevrilmeli?

Din kitabımızı Osmanlıcaya değil, sade Türkçeye de değil, öz Türkçeye çevirmek zorundayız. Sade Türkçe çığrını güdenler için bu iş ne kolaydır. Çünkü sade Türkçe aydın dilinde, kullanılmakta olan, alışılmış Türkçe demektir. Bu düşünce kimseyi ürkütmez. Öz Türkçecilerin işi böyle kolay değildir. Çünkü bu işde aydınların alışkanlıklarını bozmak, göreneklerini yıkmak vardır. Bunun için uzun zaman çalışmak, onları da alıştırmak gerektir.

Niçin öz Türkçeye çevrilmeli? *Kur'an* üzerinde çalışanlar çok iyi bilirler ki *Kur'an* metnindeki bir çok kelimeleri Osmanlıcaya çevirmek elimizde değildir. Çünkü bu dilde onların karşılıkları yoktur. İşte bir kaç örnek: *Fatiha* sûresindeki *mâliki yevm-id-din* belgesini Elmalılı gibi "din gününün mâliki" diye çevirsek bir şey anlatır mı? Ya "din gününün meliki, padişahı" diyeceksiniz, ya da Arapçadaki "mâlik" in tam karşılığı olarak öz Türkçe "ege" kelimesini kullanacaksınız.

Gayr il - magdûbi aleyhim belgesindeki "magdûb" kelimesini Osmanlıcadaki "gazap" kelimesi ile çevirirsek bundan Türk ne anlar? "Hiddet edilmiş" gibi bir şey anlar. Oysa ki "gazap" hiddet etmek, kızmak demek olmayıp dince yasak olan bir eylemden dolayı öc almak istemini anlatan bir öfkelenmedir. Bu anlam tam olarak öz Türkçe "kakımak" kelimesinde vardır.

Kur'an'ı Türkçeye çevirmeye uğraşanlar Osmanlıcanın yetersizliğini görmüşlerdir. Ancak öztürkçede bu yeterlik var mıdır? İstanbul'da Türk ve İslâm Eserleri Müzesinde bulunan 500, 600 yıllık bir *Kur'an* çevirmesinde hep öztürkçe karşılık kullanılmıştır. Bunlardan (hicrî 734 ve milâdî 1333 yılında yazılmış olan *Kur'an* çevirmesi baştan aşağı öz Türkçedir. Kullanılan 2500 öztürkçe kelime arasında yabancı yani Arapça, Farsça olarak yalnız 10 kelime bulunmaktadır. Bu *Kur'an*'da "cehennem" yerine "tamu", "şehadet" yerine "tanukluk", "kavim" yerine "budun", "peygamber" yerine "yalvaç", "kitap" yerine "bitik", "dünya" yerine "acun", "kalb" yerine "gönül" kelimeleri kullanılmıştır. Bütün bu çevirmelerde "gazap" kelimesi "hiddet" ile, "kızmak" ile değil doğru olarak kakımak" kelimesi ile tercüme edilmiştir. Bütün bunlar iyi, güzel ve hiç ölmez örneklerdir.

Kur'an çevirmelerinde kullanmak zorunda olduğumuz "ege, kakımak" gibi öz Türkçe kelimelere karşı "yaşayan dil - ölü dil" klişesiyle çıkacaklarını biliyorum. Ancak bu işe karşı koyanlar dil kavramlarını, dil terimlerini birbirine karıştırıyorlar.

Ölü - Diri dil çekişmesi

Kur'an'ı öz Türkçeye çevirmek isteyince şu düşünce ile karşımıza çıkacaklar: Ölmüş kelimeler dirilemez. Dil anlaşılacak içindir. Tasfiyecilik, kelime ırkçılığı... Bu engellemelerin özü "canlılık cansızlık düşüncesidir. Bizim onlara söyleyeceğimiz söz şudur: dilde "canlı" olanla "cansız, fosil" olanları nesnel (objectif) olarak belirtmeyi hiç düşündünüz mü? Bu gibi karşı çıkmaların mesnellesmesi, bilimleşmesi için aşağıdaki noktaların üzerinde durulmasını istiyoruz :

- 1) Hem halk dilinde hem de aydın dilinde yaşayan öz Türkçe kelimeler.
- 2) Yalnız halk dilinde yaşayan öz Türkçe kelimeler.
- 3) Yalnız bölge dilinde yaşayan öz Türkçe kelimeler.
- 4) Ne halk dilinde ne de aydın dilinde yaşamıyan öz Türkçe kelimeler.
- 5) Hem aydın dilinde hem halk dilinde yaşayan Osmanlıca kelimeler.
- 6) Hem aydın dilinde hem bölge dilinde yaşayan Osmanlıca kelimeler.
- 7) Ne aydın dilinde ne de halk dilinde yaşamıyan Osmanlıca kelimeler.

Şimdi bilim adamı varlığı taşıyanlara soruyorum: bunların hangileri canlı, hangileri ölü, hangileri fosilleşmiştir?

Kura'n öz Türkçeye çevrildikten sonra

Kur'an çeviricilerinden hiçbiri Süleyman Çelebi'nin *Mevlit*'ine yaklaşamamıştır. Dilin teni gibi bir de tını vardır. Bu tını kavramıyan bir kimse bu büyük din kitabını nasıl olur da Türkçeye çevirebilir?

Kur'an'ın gelenekli Türkçeye çevrilmesi Türk kültür tarihinde bir devrim olacaktır:

- 1) Türk dili Arap dili geleneklerinin tutsallığından kurtulacaktır.
- 2) Dil devrimimiz sağlanmış olacaktır.
- 3) Din kitabımız *Kur'an* anlaşılabilir olacaktır.
- 4) Türk en büyük gerçek olan dinsel gerçeği kendi gözüyle görüp kendi diliyle söyleyeceği için Arabin varlık görüşünden, tutsallıktan kurtulacak, Rönesans'ını yapacaktır.

Bu eleştirme yazısını yazmakla birlikte bir örnek de veriyorum: *Fatiha* bölümüyle *Yâsîn* bölümünün öz Türkçeye nasıl çevrileceğini gösteriyorum:

Yâsîn'de geçen birtakım Arapça kelimelerin Türkçe karşılıkları

Atmak: menî.

Belge: âyet.

Bölüm: sûre.

Egelik: melekût.

Erkli: aziz.

Dalgı: gaflet.

Dilek eylemek: şefaath etmek.

Doğruyu söyleyen: hakim.

Çiftler: ezvac.

Gerekmez: lâ yenbağî.

İl: karye.

Kın: azap.

Kütük: İmamün mübîn.

Öğütlemek: inzar.

Esenleme: selâm.

Selek: kerim.

Sinler: ecdas.

Tamu: Cehennem.

Tanrı buyruğu: zikr.

Tutsulamak: tavsiye

Uçmak: Cennet.

Uruklar: Kurun.

Üykuluk: merkad.

Yarlıgamak: magfiret.

Yazık edilmez: lâ tuzlem.

Yüğüşürler: yensilûn.

Yansılâdılar: yestehziun.

Yüğüüm: müstakar.

Yağı: düşman.

Bir takım Arapça sözlerin Türkçe karşılıkları için açıklama

Melekût: sözü *royauté*, *empire*, padişahlık, saltanat sözlerinin karşılığıdır. Türkçe "egelik" sözü ile çevrilmesi yerindedir.

Ezvac: Osmanlıcada koca anlamında kullanılan "zevc" in cemi olmayıp Arapçada çiftlerden biri anlamına gelen "zevc" in cemidir, ezvac çiftler demektir.

Lâ yenbağî: Bu sözü hemen bütün çevirciler "yakışmaz" diye karşılamak istemişlerdir. Türkçede tam karşılığı "yakışmaz" değil "gerekmez" dir.

Eshabı karye: Buradaki "karye" Osmanlıcada köy anlamına gelen "karye" değildir, Arapçada *cité*, medine karşılığı olan "karye" dir. Nitekim Araplar, Mekke'ye *Umm-ül-kurâ*, Medine'ye *Karyei ensar* her ikisini anlatmak için de *karyetan* diyorlar. Onun için "karye" yi "köy" ile değil, "il" ile çevirdim.

Inzar: Birçokları *inzar* kelimesini "korkutmak" diye çevirmişlerse de uygun değildir. *Inzar* gerçek dini, gerçek ahlâkı öğütlemek demektir.

Uruklar: Uruk Arapçada karn, Osmanlıcada nesil sözlerinin Türkçesidir.

Zikr: Burada zikr Arapçada dinin inançlarını, törenlerini bildiren bitik demektir. Onun için *Tanrı Buyruğu* ile karşıladım.

Mağfiret: Bir kimsenin günahlarını bağışlamak demektir. Türkçede tam karşılığı "yarlıgamak" tır. Hemen bütün eski Kur'an çevirmeleri "Mağfiret" i "yarlıgama" ile karşılamışlardır.

Fatiha bölümünün türkçeye çevrilmesi

Bağışlayıcı, yarlıgayıcı Tanrı'nın adıyla

- 1) Övgü acunların çalabı olan Tanrı'ya özgü!
- 2) O Tanrı ki bağışlayıcı, yarlıgayıcıdır.
- 3) Ulu günün egesidir.
- 4) Yalnız sana kulluk ederiz, yalnız senden yardım isteriz.
- 5) Bize doğru yolu göster.
- 6) O yol ki iyiliklerini görenlerin yoludur...
- 7) Kakıdıklarının, sapkınların yolu değil.

Yâsin bölümünün Türkçeye çevrilmesi

- 1) Ey kişi!
- 2) Doğruyu söyleyen *Kur'an*'a and olsun ki...
- 3) Gerçek sen gönderilenlerdensin...
- 4) Doğru yol üzerine.
- 5) O *Kur'an* ki Erkli, Bağışlayıcı olanın indirdiğidir...
- 6) Ataları öğütlenmediği için dalgıda olan bir uluşu öğütlemek için.
- 7) Onların çoğunluğu üzerine kın gerekti de onlar yine de inanmazlar.
- 8) Gerçek biz onların boyunlarına, çenelerine değin, kangallar geçirdik. Onun için başları dikelmiştir,

- 9) Önlerine duvar. ardlarına da duvar çektik, onları örttük. Artık göremezler.
- 10) Onları öğütlesen de bir, öğütlemesen de, inanmazlar ki!
- 11) Yalnız Tanrı Buyruğuna uyanla görmeden Esirgeyici'den ürkeni öğütlersin. Hem de onu yarlıgamala, selek karşılıkla mustala!
- 12) Gerçek biz ölüyü diriltiriz. Onların ileri tuttuklarını da, geride bıraktıklarını da yazarız. Her nesneyi Kütük'de sayıya aldık.
- 13) Gönderilenler vardıkları günkü il kişilerini onlara örnek göster!
- 14) Onlara ikisini gönderdiğimizde yalancı yerine koydular. Bir üçüncüsü ile pekitince de gerçek bizler sizlere gönderildik dediler.
- 15) Dediler: siz olsa olsa bizceleyin kimselersiniz. Esirgeyici de hiç bir nesne indirmiş değildir. Gerçek sizler yalan söylüyorsunuz.
- 16) Dediler: Çalabımız bilir ki biz sizlere gerçekten gönderilenlerdeniz...
- 17) Bize düşen de bunu size açıkça eristirmektir.
- 18) Dediler: Gerçek bizler sizleri uğursuz sayıyoruz. Eğer vazgeçmezseniz sizi taşa tutarız. Hem bizlerden sizlere acıklı kın gelir.
- 19) Dediler : uğursuzluğunuz kendinizledir. Tanrı Buyruğu size bildirilince mi? Olsa olsa siz aşkın bir ulususunuz.
- 20) Şarın ırağından bir er seğirtip geldi. Dedi: ey ulusum! Gönderilenlere uyunuz...
- 21) Sizden karşılık istemiyenlere uyunuz. Hem onlar doğru yolu tutmuşlardır...
- 22) Bana ne oldu ki ben yaradana kulluk etmiyeyim? Sizler de ona döndürüleceksiniz...
- 23) Ondan ayrı tanrılar edinir miyim hiç! Eğer Esirgeyici bana yazık etmek isterse onların dilek eylemesi işe yaramaz. Beni kurtaramaz da.
- 24) Böyle olunca gerçek ben apaçık bir sapkınlık içinde olurum.
- 25) Gerçek ben çalabınıza inandım. Beni dinleyin artık!
- 26) Uçmak'a gir buyruldu. Dedi: ne olurdu, ulusum bilseydi...
- 27) Çalabımın beni neden yarlıgadığını, hem de neden beni ağırlandıranlardan kıldığını.
- 28) Biz de ondan sonra onun ulusu üzerine gökten asker indirmedik. İndiricilerden de olmadık.
- 29) Yalnız bir tek haykırı oldu. Onlar da hemen sönmüş kora döndüler.
- 30) Yazık o kullara ki kendilerine her kim gönderildiyse onu yalnız yansıladılar.

- 31) Görmüyorlar mı ki onlardan önce nice urukları yokettik. Öyle ki kendilerine dönemiyeceklerdir.
- 32) Gerçek onların hepsi de derlenip katımıza getirileceklerdir.
- 33) Onlara bir belge de ölü toprağa can vermemiz, hem de ondan yedikleri taneleri çıkarmamızdır.
- 34) Yeryüzünde hurmadan, üzümünden bağlar da varettik. İçlerindeki pınarlardan sular da akıttık...
- 35) Yemişinden yesinler diye. Bunlar kendi ellerinden çıkmadı da. Yine de şükretmezler.
- 36) Arıglama ona ki bütün yerden bitenleri, kendilerinden yetişenleri, daha da bilmediklerini hep çift olarak yarattı.
- 37) Gece de onlar için bir belgedir. Biz geceden gündüzü sıyırıp çıkarınca onlar karanlıkta kalırlar.
- 38) Güneş de kendi yüğrümüne akıp gitmektedir ki Erkli, Bilici olanın yasaması işte budur.
- 39) Aya da konaklar yasadık. Öyle ki sonunda kuru bir hurma dalına döndü.
- 40) Ne güneşin aya erişmesi ne de gecenin gündüzü geçmesi gerekmez. Hepsi de evrende yüzüp giderler.
- 41) Onlar için bir belge de kendi döllerini dolu bir gemiye yüklemiş olmamızdır.
- 42) Onların binmeleri için benzerlerini de yarattık.
- 43) Dilesek onları suya batırırız. Ne onların yardımına gelen olur, ne de onlar kurtarılırlar.
- 44) Bizden onlara yalnız acımak. O da bir gün değin gönenmeleri için.
- 45) Kendilerine önünüzde, ardınızda olanlardan sakınınız ki Yarlıganasınız denilince...
- 46) Yine kendilerine Çalaplarının belgelerinden bir belge gelince onlar ondan yalnız yüzçevirmişlerdir.
- 47) Kendilerine Tanrı'nın size verdiği azıklardan siz de başkalarına yedin denilince inanmayanlar inananlara dediler ki Tanrı'nın dileyince yedireceklerine biz mi yedirelim? Besbelli ki sizler yalnız sapkınlık içindesiniz.
- 48) Şunu da dediler: Doğru kişilerseniz, hani verdiğiniz söz?
- 49) Bekledikleri yalnız bir tek haykırdır. Birbirleriyle tutuşurken bu haykırı onları alıp götürülecektir.
- 50) Artık onların ne tutsulamaya, ne de kendilerininkilere dönmeğe güçleri yetecektir.
- 51) Boru çalınınca da onlar sinlerinden çalaplarına doğru yüğrüşürler.

- 52) Dediler: Yazık oldu bize! Uykuluğumuzdan bizi kim kaldırdı? İşte Esirgeyici'nin verdiği söz! Gönderilenler doğru söylediler.
- 53) Yalnız bir haykırı olacak. O sırada hepsi derlenip bizim katımızda bulunacaklardır.
- 54) O gün hiç kimceye hiç bir nesne ile yazık edilmez. Yalnız ettiğinizi bulursunuz.
- 55) Gerçek o gün Uçmak kişileri bir işle oyalanırlar.
- 56) Onlar ve eşleri gölgeliklerde sedirler üzerine dayanmışlardır.
- 57) Onlar için orada yemiş, hem de her istedikleri vardır.
- 58) Bağışlayıcı Tanrı'dan doğrudan doğruya esenleme!
- 59) Ayrılın bugün artık ey suçlular!
- 60) Ey Âdemoğlu! Sizlere buyurmadım mı ki Şeytan'a kulluk etmeyin, besbelli ki o sizin yağınızdır....
- 61) Hem de yalnız bana tapının, doğru yol işte budur diye?...
- 62) O sizden birçok bölükleri saptırdı da siz yine de düşünürlerden olmadınız.
- 63) İşte size verileceği bildirilen tamu budur.
- 64) Haydi girin şimdi içine! Çünkü sizler Tanrı'yı tanımadınız.
- 65) O gün biz onların ağızlarına damga vururuz da kazandıklarını elleriyle söylerler, ayaklariyle tanıklarlar.
- 66) Hem dilemiş olsaydık onların gözlerini yok ederdik. Yola düzlürlerdi, ancak nasıl görebilirlerdi?
- 67) Hem dileseydik oldukları yerde onların kalıplarını değiştirdik de ne ileri gitmeğe, ne de geri dönmeye güçleri yeterdi.
- 68) Kimi uzun yaşatırsak onun yaradılışını kısarız. Bunu düşünmezler mi?
- 69) Biz ona şiiri öğretmedik, şiir ona gerekmez de.. İndirilen, yalnız Buyruk, apaçık Kur'an'dır...
- 70) Diri olanlar öğütlensin, Tanrı'yı tanımayanlara da kın gereksin diye.
- 71) Görmüyorlar mı ki gerçek biz onlar için ellerimizle yaptığımız davalar yarattık, şimdi bunlar kendilerindedir.
- 72) Hem de bu davaları onlar için hor kıldık. Böylelikle binek olarak kullanıyorlar, hem de onları yiyorlar.
- 73) Kendileri için orada nice asığlanacaklar, içecekler vardır. Yine de niçin şükretmezler?
- 74) Kendilerine yardımı olsun diye Tanrı'dan ayrı tanrılar da edindiler.

- 75) Bu tanrıların onlara yardım etmesi şöyle dursun, kendileri o tanrıların buyruğunda askerlerdir!
- 76) Sakın onların sözü seni kaygılandırmasin! Gerçek biz onların gizlediklerini de, ortaya çıkardıklarını da biliriz.
- 77) Kişi görmez mi ki biz kendisini bir atmıktan yarattık. O ise bize açıktan açığa yağ kesildi!
- 78) Bir de örnek gösterdi. Kendinin nasıl yaratıldığını unuttu da kemikleri çürümüşken kim diriltebilir, dedi.
- 79) Söyle ona : o kemikleri kim ilkin yoktan varettiyse yine o diriltecektir. Bütün yaratımların Bilicisi de odur.
- 80) Öyle biri ki sizin için yaş ağaçtan od yaptı da şimdi onunla ateş yakıyorsunuz.
- 81) Gökleri ve yeri yaratanın onlar gibilerini yaratmaya gücü yetmez olur mu? Elbet yeter. İşte Yaratıcı da O'dur, Bilici de O.
- 82) Onun buyruğu bir nesneyi diledi mi ona var ol der, o da hemen var olur.
- 83) Öyleyse arıqlama ol varlığa ki her nesnenin eğeliği onun elindedir, hepiniz de ona döndürüleceksiniz.